

EL PROGRAMA RAMÓN Y CAJAL: UNA INICIATIVA OBERTA

Maria Josep Cuenca

El proppassat 10 de juliol es va fer pública la llista dels candidats elegibles de la convocatòria 2003 del Programa Ramón y Cajal. Aquesta ha estat la darrera de les tres convocatòries que s'han realitzat des del 2001, mitjançant les quals s'han incorporat 2.000 investigadors al sistema de Ciència i Tecnologia de l'estat espanyol. Es tracta d'investigadors amb una experiència dilatada i reconeguda, que han hagut d'acreditar un mínim de 18 mesos d'estada en centres de recerca estrangers després de la llicenciatura. Els centres receptors, universitats i centres de recerca públics o privats sense ànim de lucre fan l'oferta de places i es comprometen a un cofinançament gradual i progressiu que, a la fi dels cinc anys, suma el 20% de la inversió total.

La participació de la Universitat de València en el programa ha implicat la incorporació efectiva de prop de 70 investigadors, especialment en les ciències bàsiques i experimentals, i en major nombre en les àrees de Física i Ciències de l'Espai, Química i Agricultura. Això implica que la nostra Universitat compta amb aproximadament el 50% dels contractes de les universitats de la Comunitat Valenciana i se situa la tercera entre les espanyoles.

Amb aquest programa es pretenia pal·liar dos problemes que afecten la investigació espanyola: la baixa proporció d'investigadors respecte de la població activa i el que es coneix com a "fuga de cervells". Quant al primer problema, és interessant destacar que la mitjana de científics en Espanya per relació a la població activa és d'un 4,56 per miler d'habitants, mentre que la mitjana de la Unió Europea és del 5,4 i la d'Estats Units és del 8,8. Aquestes xifres ja són indicatives de l'origen del segon problema. La fuga de cervells, sobretot cap als Estats Units, continua produint-se de manera incremental pel fet que ni el sector privat ni el sistema universitari i d'investigació espanyol són capaços d'absorbir els investigadors que es formen en els centres d'investigació. Una paradoxa de nefastes conseqüències per a la investigació.

En el panorama actual, les condicions dels contractes (cinc anys amb el sou equivalent a professor titular d'uni-

**«EL NOMBRE D'INVESTIGADORS
AFECTATS PER LA MANCA
DE CARRERA INVESTIGADORA
AUGMENTA I EL DESENCÍS
I LA DESINCENTIVACIÓ
DE QUAALSEVOL PERSONA
QUE VULGA I PUGA
DEDICAR-SE A LA RECERCA
ASSOLEIX NIVELLS CRÍTICS»**

versitat) els fan atractius per als milers de doctors que s'han presentat a la convocatòria de 800 places en el 2001, 500 en el 2002 i 700 en el 2003. Ara bé, aquest col·lectiu, que tindrà quaranta anys de mitjana quan acabaran els contractes, ha de conviure amb la incertesa de la continuïtat laboral.

Així, és cert que la política de contractació de personal investigador avança en un dels aspectes més deficitaris del sistema de

R+D+I espanyol. Però el problema de base, que afecta altres investigadors contractats i també els becaris d'investigació, no se soluciona si no hi ha una política d'incorporació de doctors i d'investigadors a llarg termini, que preveja la consolidació de les places amb pressupostos addicionals als que s'apliquen a l'ampliació de plantilla per necessitats docents. Amb els investigadors del programa Ramón y Cajal es planteja de manera clara aquest problema. El nombre d'investigadors afectats per la manca de carrera investigadora augmenta i el desencís i la desincentivació de qualsevol persona que vulga i pugui dedicar-se a la recerca assoleix nivells crítics.

El repte ara és trobar mecanismes per a consolidar una plantilla d'investigadors en les universitats. En aquest punt, la intervenció dels governs autonòmics és fonamental: per una banda, les competències en universitats estan descentralitzades; per altra banda, les universitats, sense un augment dels seus pressupostos, difícilment poden fer front a la integració d'un contingent d'investigadors que realitzen una tasca important en els nostres centres.

En conclusió, la consolidació de la investigació a Espanya, que ens pugui situar en nivells comparables amb la mitjana europea, demana una major inversió pública i privada i una conscienciació real que les universitats no són només centres superiors d'ensenyament sinó també centres de recerca que, com a tals, necessiten incrementar i consolidar els seus recursos humans. ☺

M. Josep Cuenca. Vicerectora d'Investigació i Tercer Cicle, Universitat de València.